

D • N

30/8 1951

Statsministern och utlandsopinionen

Statsminister Erlanders artikel i den socialistiska internationals informationsbulletin har först nu blivit tillgänglig i Sverige. Vid en läsning av artikeln i dess helhet får man delvis ett annat intryck än genom de sammanträngda referat som förut publicerats. Delvis blir intrycket bättre, delvis blir det sämre. Något övertygande och betydande aktstycke är det inte fråga om. Det är naturligt att framställningar av detta slag till stor del kommer att bestå av uttalanden som åtminstone i hemlandet framstår som banaliteter. Hr Erlander saknar, och det kan man vara honom tacksam för, all benägenhet att komplicera och utsira det självklara genom spetsar och broderier. Han saknar dess värre också den förmåga som särskilt kännetecknade Hjalmar Branting att genom originalitet och kraft i formgivningen ge själva plattheten en viss storhet. Något enklare än de inledande orden är det svårt att finna: "Det är sannolikt omöjligt att undgå det förhållandet att den ekonomiska och politiska situationen i våra länder påverkas av vad som händer våra grannar."

Tilltalande är att hr Erlander ger ganska klart besked om var vi står. Han betonar uttryckligen att oron i världen i första rummet är en följd av den kommunistiska politiken, och han framhäver Sveriges ovillkorliga vilja att försvara sin självständighet och sin demokrati. I detta sammanhang förekommer visserligen uttalanden som är något underliga i sin diplomatiska vaghet. "Det finns ingen orsak till missförstånd om vart vi ideologiskt hör. Liksom Sverige försvarade sin demokrati under Hitlers tid och aldrig dolde sin avsky för de nazistiska idéerna så betraktar vi i dag demokratin och friheten som något för oss nödvändigt." Man får anta att hr Erlander vill säga att vi avskyr också de kommunistiska idéerna, men han har plötsligt ryggat tillbaka för att fullfölja tankegången i den första delen av det citerade stycket.

I sitt försök att motivera den svenska isolationismen och att klarlägga opinionen inom Sverige på denna punkt faller hr Erlander flera tvivelaktiga omdömen. Han säger med rätta att nära nog fullständig enighet om utrikespolitiken råder hos de demokratiska partierna och att debatten kring dessa frågor är föga livlig; det borde dock i en informationsartikel ha omtalats att en kritisk riktning finnes och att dess uppfattning delas av en icke obetydlig svensk opinion. Det sägs att man var överens om "behovet att klarlägga det faktum att det kommunistiska Kina understött Nordkoreas angrepp på Sydkorea", men att en viss motsättning förelegat mellan partierna rörande sättet att uppträda i Förenta nationerna; det sägs inte rent ut att regeringen trots sin i Sverige uttryckta övertygelse om att Kina var angripare vägrade att rösta för det resolutionsförslag i Förenta nationernas generalförsamling som gick ut på att konstatera detta faktum.

Motiveringen för att Sverige ställt sig utanför demokratiernas försvarsorganisation är ytterligt allmänt hållet. Det sägs att det svenska försvaret kan verka avskräckande på en eventuell angripare, att Sverige "har ett gott naturligt läge... och aldrig kan bli skådeplatsen för ett större krig", att vi tror oss "göra friheten och demokratin den största tjänsten genom att försvara oss inom våra egna gränser", alltså genom att inte ingå i Atlantpakten. Hur kan det utan vidare påstås att ett större krig aldrig kan äga rum i vårt land? Hur kan det på allvar sägas att vi tror oss göra demokratin i världen den största tjänsten genom att inte ansluta oss till det gemensamma försvaret? Däremot berör inte hr Erlander den synpunkt som säkerligen är avgörande för de flesta, som med insikt i ämnet bevarar sin isolationistiska åskådning, nämligen uppfattningen att det kunde bli farligt för Finland om Sverige ändrade sin politik. Och dock är detta ar-

gument det enda med någon saklig tyngd och det enda som kan göra intryck på en utländsk opinion. Det är svårt att förstå varför hr Erlander förmår det resonemang som just från hans egen utgångspunkt är det starkast vägande, om det inte är för att undvika rysk irritation.

Lika svävande är den "förstående" framställningen av den norska och danska politiken. Eftersom Danmark och Norge blev angripna år 1940, så är det naturligt, säger hr Erlander, att de ville genom anslutning väster ut skaffa sig en säkrare position efter det andra världskriget. "Varje folk grundar sin politik på sina egna erfarenheter och sin egen historia." Dessa uttalanden måste ju även vid den mest ytliga granskning innebära att Danmark och Norge handlat förnuftigt och att vi blott på grund av att vi inte okuperades under kriget stannar utanför Atlantpakten. Men därmed utsägs ju klart att total

brist på realism kännetecknar den svenska politiken, att vi i själva verket skulle vara så tanklösa, så förblindade, att utvecklingen under det andra världskriget gör det omöjligt för oss att begripa våra risker i ett eventuellt kommande krig.

Förvisso har det funnits goda skäl för statsministern att inför de socialistiska partierna i utlandet — partier som så gott som undantagslöst är ivriga anhängare av samverkan mellan demokratierna — förklara och försvara den svenska utrikespolitiken. Men resultatet har blivit högst tvivelaktigt: dels genom skyggheten för klara formuleringar, dels genom undandöjlighet av viktiga fakta och opinioner, dels genom användandet av allmänna och undvikande fraser som genomskådas av alla och vilkas uppenbara syfte att vilseleda måste irritera även rätt okunniga läsare.